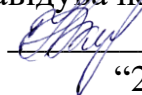

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Природничо-економічний факультет
Кафедра біології та екології

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувачка кафедри біології та екології

 Наталія КАЗАНІШЕНА
“26” серпня 2024 року

**ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ОЗНАЙОМЛЮВАЛЬНОЇ
ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ**

підготовки фахівців першого бакалаврського рівня вищої освіти
за освітньо-професійною програмою Середня освіта (Біологія та здоров'я лю-
дини. Географія)
спеціальності 014 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)
галузі знань 01 Освіта / Педагогіка
мова навчання українська

2024-2025 навчальний рік

Розробники програми: Н.В.Казанішена – кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри біології та екології

Ухвалено на засіданні кафедри біології та екології
Протокол № 16 від 26 серпня 2024 року

Завідувач кафедри біології та екології Наталія КАЗАНІШЕНА

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньо-професійної програми Наталія КАЗАНІШЕНА

ВСТУП

Навчальна ознайомлювальна педагогічна практика здобувачів вищої освіти 3 курсу спеціальності 014 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини), галузі знань 01 Освіта / Педагогіка бакалаврського рівня вищої освіти денної та заочної форм навчання є невід'ємною частиною процесу фахової підготовки здобувачів вищої освіти у закладі вищої освіти.

Залучення здобувачів вищої освіти до освітнього процесу ЗЗСО забезпечує високу якість засвоєння теоретичних знань, розвиток творчих здібностей та професійного інтересу. Під час проходження практики відбувається процес самовдосконалення особистості майбутнього вчителя.

Передумовою ефективності педагогічної практики є її організованість, наукова обґрунтованість змісту, чіткість визначення завдань, які мають виконати здобувачі вищої освіти, та їх відповідність можливостям, рівню підготовки здобувачів вищої освіти та термінам практики.

Навчальним планом передбачено організацію навчальної педагогічної ознайомлювальної практики у 6 семестрі. Тривалість практики – два тижні (3 кредити). Здобувачі вищої освіти проходять практику у 5-9 класах закладів загальної середньої освіти. **Базами для проходження педагогічної практики** обирають ЗЗСО Кам'янець-Подільського, області та України із високим науково-методичним рівнем забезпечення навчально-виховного процесу, сучасною матеріально-технічною базою та висококваліфікованими вчителями. Здобувачі вищої освіти можуть самостійно пропонувати бази практик або обирати із тих, які пропонує кафедра. Із базою практики попередньо укладається договір.

Навчальна ознайомлювальна педагогічна практика здобувачів вищої освіти 3 курсу базується на теоретичних знаннях з психології, педагогіки, методики навчання біології та фахових дисциплін.

Програма та терміни проведення практики визначаються навчальним планом та графіком освітнього процесу.

Організація навчальної ознайомлювальної педагогічної практики регламентується «Положенням «Про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України» https://drive.google.com/file/d/1_AhAYS1HfixKG0SN84h131Nz4Q-y0RVY/view, «Положенням про проведення практики здобувачів вищої освіти К-ПНУ (нова редакція)» https://drive.google.com/file/d/0B_EBvdN4dQSiSDVIV04waWZvbW5xVnM2Mmd5Y1FLdi1rUC0w/view?resourcekey=0-tYSPd5dBX2-ZMCs1ShozJA, де зазначається, що для здобуття кваліфікаційного рівня практична підготовка здобувачів освіти закладів вищої освіти є обов'язковим компонентом освітньо-професійної програми і має на меті набуття здобувачами вищої освіти професійних навичок і вмінь та здійснюється в умовах професійної діяльності під організаційно-методичним керівництвом викладачів закладу вищої освіти та спеціалістів з відповідного фаху.

1. ОBOB'ЯЗКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА КЕРІВНИКІВ ПРАКТИКИ

Обов'язки керівника практики з фаху:

- ✓ керівник бере участь у проведенні настановної конференції, доводить до відома здобувачів вищої освіти завдання, правила поведінки, знайомить з особливостями підготовки звітної документації тощо;
- ✓ забезпечує зустріч практикантів з директором чи завучем ЗЗСО та вчителем; під час зустрічі здобувачів вищої освіти мають ознайомити із специфікою освітньої діяльності ЗЗСО, з основними напрямками і планами виховної роботи, охарактеризувати класи, у яких будуть працювати здобувачі вищої освіти;
- ✓ спільно з керівництвом ЗЗСО розподіляє здобувачів вищої освіти по класах, знайомить із класними керівниками;
- ✓ знайомить здобувачів вищої освіти із передовим досвідом вчителів ЗЗСО ;
- ✓ допомагає практикантам у складанні індивідуальних планів;
- ✓ контролює відвідування здобувачами вищої освіти практики, виконання індивідуальних планів;
- ✓ спільно із здобувачами вищої освіти -практикантами та вчителем проводить аналіз відвіданих занять та роботи здобувачів вищої освіти ;
- ✓ контролює підготовку, оформлення та вчасну здачу звітної документації;
- ✓ консультує здобувачів вищої освіти щодо підготовки до звіту;
- ✓ бере участь в оцінюванні результатів педагогічної практики;
- ✓ готує звіт про проведену здобувачами вищої освіти роботу і подає його факультетському керівнику практики;
- ✓ звітує про результати практики на засіданнях кафедри та на раді факультету;
- ✓ вносить пропозиції та побажання щодо покращення організації та підвищення ефективності педагогічної практики здобувачів вищої освіти .

Обов'язки студента-практиканта:

- ✓ розпочинає і завершує практику у визначений термін згідно із графіком практики та навчальним планом спеціальності, тривалість педагогічної практики – два тижні;
- ✓ дотримується вимог Статуту ЗЗСО, правил внутрішнього розпорядку ЗЗСО, виконує розпорядження адміністрації та керівників практики;
- ✓ якісно виконує усі види робіт, передбачених програмою педагогічної практики;
- ✓ завчасно приходить до ЗЗСО, не запізнюється на уроки;
- ✓ дотримується правил техніки безпеки;
- ✓ практикант зобов'язаний бути тактовним, ввічливим, доброзичливим, старанним;
- ✓ зовнішній вигляд студента-практиканта має відповідати посаді, яку він обіймає під час практики;
- ✓ вчасно та у повному обсязі оформляє і здає звітну документацію;
- ✓ слідкує за тим, щоб усі документи були правильно оформлені та засвідчені підписами вчителя, класного керівника, керівника з фаху, директора ЗЗСО та печатками ЗЗСО ;
- ✓ відвідує настановну та звітну конференції з педагогічної практики.

2. ЦІЛІ І ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ОЗНАЙОМЛЮВАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Мета навчальної ознайомлювальної педагогічної практики – поглиблення та систематизація теоретичних знань, формування, практичних умінь і навичок, здібностей, мотивів, цінностей, стилю поведінки та діяльності, набутих під час попередньої підготовки здобувачів вищої освіти в освітньому процесі закладу вищої школи, та необхідних для успішного виконання завдань біологічної та здоров'язбережувальної освіти учнів у майбутній професійній діяльності в умовах ЗЗСО.

Завдання навчальної педагогічної ознайомлювальної практики:

- поглиблювати теоретичні знання з фаху;

- ознайомити із методичними особливостями планування, організації, аналізу, коригування освітнього процесу з біології, основ здоров'я, географії у ЗЗСО відповідно до вікових, індивідуальних особливостей учнів, рівня їх підготовки;
- стимулювати інтерес здобувачів вищої освіти до професійної педагогічної діяльності.

Компетентності:

Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі середньої освіти або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів біології, географії, освітніх наук, і характеризується комплексністю та невизначеністю педагогічних умов організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти.
ЗК 01	Знання й розуміння предметної області, усвідомлення сутності професійної діяльності.
СК 05	Здатність дотримуватися принципу науковості при трансляції наукових біологічних знань у площину шкільного навчального предмета біології.
СК 06	Здатність застосовувати загальну модель процесу навчання біології для планування та організації освітнього процесу з біології.
СК 07	Здатність до проектування власної діяльності у сфері навчання біології у закладі загальної середньої освіти.
СК 08	Здатність здійснювати добір методів і засобів навчання біології для розвитку знань та здібностей учнів.
СК 09	Здатність застосовувати набуті знання з біології, сучасні методи, засоби і освітні технології для формування в учнів загальних і предметних компетентностей.
СК 10	Здатність здійснювати об'єктивний контроль і оцінювання рівня навчальних досягнень учнів з біології.
СК 14	Здатність вивчати психологічні особливості учнів, класу, особливості засвоєння учнями навчальної інформації з метою діагностики, прогнозу ефективності та корекції освітнього процесу.
СК 15	Здатність застосовувати сучасні методи й освітні технології, у тому числі й інформаційні, для забезпечення високої якості освітнього процесу.

Програмні результати навчання:

ПРН 15	Знати, розуміти і використовувати сучасні теоретичні та практичні основи методики навчання біології та здоров'я людини у закладі загальної середньої освіти.
ПРН 17	Аргументовано добирати і практично застосовувати сучасні освітні технології, форми, методи, засоби навчання для формування предметних компетентностей учнів та здійснювати самоаналіз проведеної професійної діяльності.
ПРН 29	Знати сучасні теоретичні та методичні засади методики навчання географії в закладі загальної середньої освіти.

3. ЗМІСТ ПРАКТИКИ

3.1. ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ОЗНАЙМЛЮВАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Навчальна ознайомлювальна педагогічна практика здобувачів вищої освіти 3 курсу спеціальності 014 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини) організовується деканатом

факультету спільно з кафедрою біології та екології на основі наказу по університету. Наказом затверджуються керівники практики. Безпосереднє керівництво педагогічною практикою здійснюють факультетський керівник (методист з педагогічної практики).

Базами для проходження навчальної ознайомлювальної педагогічної практики обирають ЗЗСО Кам'янця-Подільського із високим науково-методичним рівнем забезпечення навчально-виховного процесу, сучасною матеріально-технічною базою та висококваліфікованими вчителями.

Перед початком педагогічної практики проводиться **настановна конференція**, під час якої до відома здобувачів вищої освіти доводяться мета й завдання практики, пояснюється її зміст, розглядається порядок проходження, правила поведінки, особливості обліку та оцінювання тощо. Обов'язковим елементом настановної конференції є інструктаж з техніки безпеки під час проходження педагогічної практики у ЗЗСО.

Після настановної конференції керівники груп супроводжують здобувачів вищої освіти до ЗЗСО, де вони проходять практику згідно із розподілом, підготовленим методистом з практики. Окрім цього, методист забезпечує практикантів направленнями на практику, засвідченими у встановленому порядку.

У ЗЗСО здобувачів вищої освіти закріплюють за 7-9 класами, у яких викладається курс біології, основи здоров'я. Водночас, відвідують уроки інтегрованих курсів зі здоров'язбереження у 5-6 класах з метою ознайомлення із особливостями ведення уроків у НУШ.

У кожній групі (по ЗЗСО) на період практики визначають **старосту**. В обов'язки старости входить: організація та координування роботи здобувачів вищої освіти -практикантів; контроль та облік відвідування, ведення групового журналу; повідомлення здобувачів вищої освіти про консультації та розпорядження керівника практики.

Практиканти виконують свою діяльність згідно із Статутом ЗЗСО, дотримуються Правил внутрішнього розпорядку, виконують розпорядження вчителя, адміністрації ЗЗСО та керівника практики.

Під час практики здобувачі вищої освіти зобов'язані вчасно приходити до ЗЗСО. Їх робочий день у ЗЗСО триває 6 годин.

Після завершення періоду, відведеного на проходження педагогічної практики, здобувачам вищої освіти надається декілька днів на завершення оформлення звітної документації, яку вони мають у належному стані здати на кафедру.

Захист педагогічної практики проводиться після аналізу звітної документації керівниками практики через декілька днів після її завершення. Під час захисту здобувачі вищої освіти звітують про виконану роботу, обговорюють та аналізують результати, визначають недоліки, проблеми, які виникали під час роботи у ЗЗСО, висловлюють пропозиції та побажання щодо покращання організації педагогічної практики у ЗЗСО.

За результатами захисту практики, із врахуванням оцінок, які виставили здобувачам вищої освіти керівники практики за виконання завдань, оформлення звітної документації та трудової дисципліну, проводяться підсумки практики та виставляється підсумкова оцінка роботи здобувачів вищої освіти .

Педагогічна пасивна практика завершується **заліком** та оцінюється за 100-бальною шкалою: 60-100 балів – зараховано; менше 60 балів – незараховано.

Оцінка за навчальну педагогічну практику є підсумковою оцінкою за виконання усіх завдань і виставляється лише у тому випадку, якщо здобувач освіти успішно виконав усі завдання із психології, педагогіки та із фаху.

Практика оцінюється позитивно тільки у тому випадку, якщо здобувач освіти успішно виконав усі види робіт, передбачених програмою практики.

3.2. ЗМІСТ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ПІД ЧАС НАВЧАЛЬНОЇ ОЗНАЙОМЛЮВАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Навчальна педагогічна ознайомлювальна практика запланована для здобувачів вищої освіти 3 курсу денної та заочної форм навчання у 6 семестрі. Терміни практики визначаються робочим планом спеціальності та графіком навчального процесу. Тривалість практики –

один тиждень. Здобувачі вищої освіти працюють у 7-9 класах (закріплюються за одним класом, на базі якого виконують усі завдання), відвідують уроки також і у 5-6 класах.

Навчальна ознайомлювальна педагогічна практика має ознайомлювальний характер. Вона проходить після вивчення психології та педагогіки. Практиканти знайомляться із документацією (календарним плануванням з біології, природознавства, поурочними планами-конспектами, журналом, планом виховної роботи класного керівника тощо), відвідують заняття вчителя біології, географії, аналізують відвідані уроки, відвідують та аналізують виховні заходи у класі, за яким закріплені тощо.

Для досягнення мети та визначених завдань педагогічної практики здобувачі вищої освіти зобов'язані виконати ряд **завдань**.

1. Систематично вести *щоденник*.

2. Ознайомитись із ЗЗСО, її керівництвом, напрямками роботи ЗЗСО. У щоденнику зробити відповідні *записи про ЗЗСО, його структуру, керівництво, загальну характеристику діяльності*.

3. Ознайомитись із кабінетами біології, основ здоров'я, географії і їх матеріально-технічним забезпеченням. Зробити *опис кабінету біології* (вказати місце розташування кабінету, його структуру, перерахувати обладнання та охарактеризувати його призначення, обґрунтувати повноту матеріально-технічної бази кабінету біології).

4. Ознайомитись із документацією вчителя біології, основ здоров'я, географії, інтегрованих курсів здоров'язбережувальної галузі у 5-6 класах та із календарним планом з біології, основ здоров'я, географії, інтегрованих курсів, із класним журналом, методичними розробками уроків. Зробити *витяги із календарних планів з біології, основ здоров'я, географії на місяць*. Зробити *аналіз особливостей ведення журналу*.

5. Відвідувати впродовж практики всі уроки біології, основ здоров'я, географії та інтегрованих курсів у 5-6 класах НУШ або Інтелекту України, які проводять вчителі. Зробити *3 конспекти уроків вчителя* (наприклад, по одному з біології, основ здоров'я, географії) *та їх аналізи*.

6. Ознайомитись із учнями класу, за яким закріплені, проаналізувати їх успішність з біології, основ здоров'я, географії та інших предметів. Занотувати для себе список учнів класу та зробити *висновки щодо аналізу успішності учнів*. З'ясувати, чи є у класі невстигаючі учні, виявити причини неуспішності на основі проведення бесіди чи анкетування учнів.

7. Ознайомитись із планом виховної роботи класного керівника. Зробити *витяги із плану виховної роботи на місяць*.

8. Відвідувати виховні заходи, які проводять вчителі біології, основ здоров'я, географії або класний керівник. Зробити короткий *аналіз виховного заходу класного керівника*.

9. Розробити конспект виховного заходу з фаху.

10. Виконати *індивідуальне завдання* та відповідно його оформити. Робота має реферативний характер.

11. Проводити *профорієнтаційну роботу* з обов'язковим відображенням її змісту у щоденнику та звіті.

12. Здійснювати систематичний аналіз своєї практичної діяльності та досвіду освітньої роботи вчителя й ЗЗСО. Робити відповідні записи у щоденнику.

13. Вчасно підготувати *звітну документацію* (щоденник, звіт, характеристика, конспекти відвіданих уроків та ін.).

14. Брати участь у захисті практики та у роботі підсумкової конференції на факультеті.

Детальніше завдання ознайомлювальної педагогічної практики для здобувачів вищої освіти з курсу, терміни виконання та форма звітності відображено у таблиці.

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ОЗНАЙОМЛЮВАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ (3 курс, денна та заочна форми навчання)

№ з/п	Основні види діяльності практиканта	Терміни виконання	Форма звітності
Організаційна робота			

№ з/п	Основні види діяльності практиканта	Терміни виконання	Форма звітності
1	Участь у настановній конференції. Інструктаж з техніки безпеки	до початку практики	запис у щоденнику, запис у журналі реєстрації інструктажу
2	Ознайомлення із ЗЗСО, його керівництвом, вчителями та класним керівником	1 день	запис у щоденнику, характеристика ЗЗСО, його структури, напрямів роботи, П.І.П. керівництва, вчителів, класного керівника
3	Ознайомлення з класом, за яким закріплений студент	1-2 дні	запис у щоденнику, список учнів
4	Ознайомлення з кабінетом, його навчально-методичним забезпеченням	1-3 дні	опис кабінету
5	Участь у бесідах з вчителями, класним керівником, методистом з фаху, керівником практики	в разі необхідності	запис у щоденнику
6	Систематичний аналіз та фіксація проведеної роботи у щоденнику	впродовж практики	оформлений щоденник педагогічної практики
7	Участь у захисті практики та у звітній конференції	після закінчення педагогічної практики	виступ на захисті та на конференції із презентацією результатів роботи
Навчальна робота			
8	Вивчення календарного плану роботи вчителів біології, основ здоров'я, географії, інтегрованих курсів	2-3 дні	витяг із календарного плану роботи вчителів біології, основ здоров'я, географії на місяць
9	Вивчення особливостей ведення класного журналу, зокрема, електронного	2-5 дні	короткий аналіз проведеної роботи
10	Відвідування уроків біології, основ здоров'я, географії, інтегрованих курсів, які проводить вчитель	впродовж практики	3 конспекти уроків біології, географії, основ здоров'я та їх аналіз
11	Аналіз успішності учнів	2-4 дні	узагальнений аналіз проведеної роботи
12	Виконання індивідуального завдання	впродовж практики	реферат
Виховна робота			
13	Вивчення плану виховної роботи класного керівника	1-2 дні	витяг із плану виховної роботи класного керівника
14	Відвідування виховних заходів, які проводять вчителі біології, основ здоров'я, географії та класний керівник	впродовж практики	записи у щоденнику, аналіз виховного заходу
15	Розробити конспект виховного заходу з фаху	2 тиждень	конспект виховного заходу

№ з/п	Основні види діяльності практиканта	Терміни виконання	Форма звітності
16	Профорієнтаційна робота	впродовж практики	записи у щоденнику

На основі визначених завдань практики здобувачі вищої освіти укладають власний календарний графік проходження навчальної педагогічної практики (у щоденниках практики – ст. 3-4).

Для письмового оформлення завдань практики доцільно завести окремий зошит. У ньому занотовується список учнів класу, ППП вчителів, описуються результати виконання та аналіз усіх завдань, наведених у таблиці (витяги із планів, опис кабінету, аналіз успішності учнів. Аналіз уроків вчителя, проведення профорієнтаційної роботи тощо). Можна виконувати завдання на окремих стандартних аркушах.

4. ФОРМИ ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

4.1. ПОРЯДОК ЗАХИСТУ ТА ФОРМИ КОНТРОЛЮ ПРАКТИКИ

Уся звітна документація готується здобувачами вищої освіти поступово під час проходження педагогічної практики. На завершення оформлення документації відводиться 1-2 дні.

Захист практики відбувається впродовж 10 днів після її завершення. За цей період керівники практики зобов'язані детально ознайомитись із представленими документами та оцінити як звітну документацію, так і всі інші види робіт, які виконували здобувачі вищої освіти під час педагогічної практики.

Керівники з фаху, із психології та педагогіки виставляють оцінки у спеціальний **протокол реєстрації досягнень практикантів**.

Підсумки педагогічної практики проходить у два етапи.

Захист практики.

Розпорядженням по факультету створюється **комісія**, до якої входять:

- ✓ голова комісії – завідувач або провідний фахівець випускової кафедри;
- ✓ члени комісії – групові керівники, керівники з фаху, психології та педагогіки;
- ✓ секретар комісії.

Під час засідання комісії усі здобувачі вищої освіти виступають із звітами про проведenu роботу, демонструють комп'ютерні презентації про хід та результати практики, діляться враженнями, емоціями, вказують на труднощі, які виникали під час педагогічної практики, вносять пропозиції щодо вдосконалення її проведення, контролю та оцінювання.

Результати захисту педагогічної практики також заносяться до протоколу. Після цього груповий керівник визначає підсумкову оцінку з практики.

На завершальному етапі конференції оголошуються підсумкові оцінки за педагогічну практику. Вони заносяться до протоколу, відомостей та залікових книжок здобувачів вищої освіти .

4.2. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ВИРОБНИЧОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОЗНАЙОМЛЮВАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ

Поточний контроль діяльності практикантів здійснюється керівниками практики впродовж проходження здобувачами вищої освіти педагогічної практики шляхом аналізу та оцінки їх систематичної роботи в освітній установі, залікових навчальних занять, виховних заходів відразу після їх проведення.

Оцінка виховної роботи проводиться за її результативністю, вмінням використовувати різні форми, методи, прийоми, за здатністю співпрацювати з вчителями, учнями, батьками та проявляти творчість. Оцінює цю роботу класний керівник чи заступник директора з виховної роботи та керівник практики. Для оцінки педагогічної практики груповими керівниками та керівниками практики аналізується звітна документація.

Підсумковий контроль здійснюється після завершення та захисту педагогічної практики шляхом цілісного оцінювання систематичної педагогічної діяльності здобувачів вищої освіти протягом усього періоду педагогічної практики.

Підсумкова оцінка за педагогічну практику формується на підставі оцінювання всіх видів робіт, передбачених змістом та завданнями практики, що визначені у програмі педагогічної практики. Зокрема, оцінюється рівень теоретичної підготовки та оволодіння педагогічними вміннями і навичками, якість проведення та оформлення опису кабінету аналізу успішності учнів, вивчення екологічної культури учнів класу, виконання індивідуальної науково-дослідної роботи, виготовлення та використання унаочнень, дидактичних розробок, використання комп'ютерних технологій, а також виконання завдань із педагогіки і психології, якість оформлення документації та час її подання, участь у захисті результатів педагогічної практики, у звітній конференції після завершення педагогічної практики, дисциплінованість.

При оцінюванні результатів педагогічної практики враховуються такі критерії та показники:

- якість навчально-виховної роботи на уроках біології, географії, екології (оформлення конспекту уроку, знання теоретичного матеріалу уроку, його наукова обґрунтованість, вміння організувати навчально-пізнавальну роботу учнів, контролювати та об'єктивно оцінювати навчальні досягнення учнів тощо);
- якість виховної роботи з класом та окремими учнями (оформлення сценарію виховного заходу, готовність до його проведення, вміння підготувати учнів, організувати їх роботу під час виховного заходу, загальна оцінка виховного заходу);
- якість індивідуальної дослідницької роботи, виконаної під час педагогічної практики (якість оформлення, змістовність, розкриття теми);
- характер проведення профорієнтаційної роботи;
- дисциплінованість, організованість, і відповідальне ставлення до роботи, ініціативність і творчість студента;
- якість оформлення звітної документації з педагогічної практики;
- своєчасність оформлення та здачі звітної документації.

Детально розподіл балів за всі види робіт здобувачів вищої освіти під час педагогічної практики наведено у таблиці 3.

Таблиця 3

Розподіл балів за різні види роботи практиканта

Завдання з фаху	Звітна документація	Захист практики	Підсумкова оцінка з практики
60 балів	20 балів	20 балів	100 балів

Практика оцінюється позитивно тільки у тому випадку, якщо здобувач освіти успішно виконав усі види робіт, передбачених програмою педагогічної практики.

Навчальна педагогічна ознайомлювальна практика завершується диференційованим заліком та оцінюється за 100-бальною системою, за шкалою ECTS та національною шкалою (табл. 4, табл. 5).

Таблиця 4

Підсумкове оцінювання педагогічної практики

Рейтингова оцінка з кредитного модуля	Оцінка за шкалою ECTS	Національна залікова оцінка
90-100	A	зараховано
82-89	B	
75-81	C	
67-74	D	

60-66	E	не зараховано
35-59	FX	
34 і менше	F	

Таблиця 5

Критерії підсумкового оцінювання педагогічної практики

Оцінка	Критерії
90-100 балів Відмінно	Здобувач освіти у повному обсязі виконав усі завдання педагогічної практики. Отримав високу оцінку вчителя, класного керівника та методистів за виконувану роботу. Під час виконання різних видів роботи в ЗЗСО проявив себе як організований, сумлінний, ініціативний, творчий. Завоював повагу серед учнів, педагогічного колективу ЗЗСО, керівників педпрактики. У визначений термін здав досконало оформлену документацію.
75-89 балів Добре	Здобувач освіти у повному обсязі виконав усі завдання педагогічної практики. Здобувач освіти припускався деяких методичних помилок, але зміг самостійно їх виправити або пояснити причину в процесі аналізу уроку чи виховного заходу. Проявив дисциплінованість, отримав позитивну оцінку роботи від педагогічного колективу ЗЗСО, методистів і класних керівників. Вчасно оформив та здав звітну документацію.
60-74 бали Задовільно	Навчально-виховна робота студентом проведена в повному обсязі, усі завдання практики виконано. Здобувач освіти проявив себе організованим, дисциплінованим, проте недостатньо самостійним та ініціативним. Допускалися несуттєві методичні помилки. Здобувач освіти вчасно здав документацію, але при її оформленні допустився деяких неточностей або неповноти викладу.
менше 60 балів Незадовільно	Здобувач освіти недобросовісно ставиться до своїх обов'язків, несистематично відвідує ЗЗСО, пропускає заняття. За період практики не виконав усіх завдань, передбачених програмою практики. Виявив невідповідність до навчально-виховної роботи в ЗЗСО.

Якщо програма практики не виконана із поважних причин, студенту надається можливість пройти практику та виконати завдання у вільний від навчання час.

Якщо здобувач освіти не виконав усі завдання практики із неповажних причин – він отримує незадовільну оцінку і може бути відрахований із навчального закладу за неуспішність.

Підведення підсумків та результати оцінювання педагогічної практики оголошуються після підсумкової конференції.

Оцінка за педагогічну практику виставляється в залікову відомість і залікову книжку студента.

5. ПЕРЕЛІК ТА ВИМОГИ ДО ЗМІСТУ Й ОФОРМЛЕННЯ ЗВІТНИХ ДОКУМЕНТІВ

Після завершення педагогічної практики здобувач освіти має оформити та вчасно здати на перевірку керівнику практики звітну документацію. Уся звітна документація подається в окремій папці. Зразок оформлення титульної сторінки папки наведено у додатках.

➤ Щоденник педагогічної практики.

Щоденник ведеться систематично. Структурними елементами щоденника є: календарний план роботи студента, робочі записи під час практики, відгуки та оцінка роботи студента на практиці.

У щоденнику мають бути відображені усі види робіт, які виконував здобувач освіти під час практики, наведено їх аналіз. Щоденник має бути завірений підписами вчителя біології, директора та печатками навчального закладу.

Після оформлення щоденник перевіряє керівник з фаху, який також дає свої відгуки, зауваження щодо проходження педагогічної практики студентом, а також керівник практики від університету.

Після захисту педагогічної практики у щоденник виставляється оцінка за роботу студента і засвідчується підписами керівника практики від університету та членами комісії.

Календарний графік проходження практики. Укладається після ознайомлення зі ЗЗСО, вчителями, розкладом, календарним плануванням вчителя з фаху та планом виховної роботи класного керівника, на основі переліку завдань, які має виконати здобувач освіти під час педагогічної практики. Індивідуальний план має включати всі види рекомендованих робіт, визначених програмою педагогічної практики та переліком завдань для здобувачів вищої освіти.

Календарний графік роботи погоджується із керівниками практики, вчителем екології, класним керівником та засвідчується їхніми підписами. Після виконання запланованих видів роботи здобувач освіти має зробити відмітки про їх виконання безпосередньо у календарному графіку практики.

Робочі записи під час практики. Виконуються студентом-практикантом щоденно. Спочатку здобувач освіти обов'язково вказує дату. А потім дає детальний опис усіх видів робіт, які він виконував під час роботи у ЗЗСО, та висновки щодо їх ефективності.

Відгук і оцінка роботи студента на практиці. Характеристику на студента-практиканта дають вчитель з фаху та класний керівник.

У характеристиці наводиться узагальнений аналіз та оцінка роботи студента під час практики. Аналізується рівень його теоретичної підготовки з природознавства, біології, обізнаність із методичними аспектами навчання їх у ЗЗСО. Характеризується вміння спілкуватися з учнями, вчителями, старанність та наполегливість у виконанні завдань педагогічної практики тощо. Обов'язково подаються рекомендації щодо підсумкової оцінки практиканта.

Характеристика має бути оформлена у щоденнику педагогічної практики, підписана вчителем з фаху класним керівником та засвідчена підписом директора і печаткою навчального закладу, де проходила педагогічна практика.

➤ **Звіт студента про проходження педагогічної практики.**

Звіт виконується на спеціально оформлених аркушах паперу формату А4. Усі розділи звіту обов'язково мають бути заповнені.

У звіті необхідно відобразити та охарактеризувати усі види робіт, які виконував здобувач освіти під час педагогічної практики. Зокрема, мають бути охарактеризовані навчальна, виховна, методична та науково-дослідницька робота практиканта. Чітко вказується кількість відвіданих та проведених самим студентом уроків (пробних та залікових), їх теми, тема виховного заходу; терміни їх проведення. Зазначаються основні досягнення та недоліки під час педагогічної діяльності у ЗЗСО та характеризуються інші види робіт, які виконувались під час практики. Описуються враження, аналізуються труднощі та вносяться пропозиції щодо вдосконалення педагогічної практики у ЗЗСО.

Звіт засвідчують підписами студент, вчитель з фаху та класний керівник.

➤ **Опис кабінету біології.**

Опис кабінету має бути оформлений на окремому аркуші паперу формату А4. В описі необхідно зазначити, де знаходиться кабінет, на скільки робочих місць розрахований, як оформлений, чи є препаратознавська. Зробити перелік та детально охарактеризувати обладнання, засоби унаочнення, які є у кабінеті біології, зазначити, чи відповідають вони змісту курсу біології. Звернути увагу на дотримання санітарно-гігієнічних норм у кабінеті: відповідність температури, достатність освітлення, зручне розташування дошки тощо.

➤ **Витяги з календарного плану вчителя з фаху та плану роботи класного керівника.**

Готуються практикантом у перший день педагогічної практики у ЗЗСО за згодою вчителя з фаху та класного керівника. Витяги календарного планування мають охоплювати період практики.

➤ **Результати аналізу успішності учнів класу.**

Оформляються у довільній формі на окремому аркуші паперу формату А4. Спочатку необхідно описати методи, за допомогою яких досліджувалась успішність (анкетування, аналіз журналу, бесіди з учнями, вчителем тощо). Після цього описати результати аналізу успішності учнів. Варто зазначити, які учні мають кращі знання з предмету, у яких виникають проблеми з успішністю. Доцільно проаналізувати, чи завжди успішність з біології, природознавства відповідає успішності з інших предметів.

➤ **Аналіз уроків, проведених вчителем.**

Здобувач освіти зобов'язаний відвідувати усі уроки, які проводить вчитель. На основі своїх спостережень під час уроків необхідно оформити аналіз уроків вчителя. Схема аналізу наведена у додатках. Оформляється на окремих аркушах паперу формату А4.

➤ **Результати виконання індивідуального завдання.** Перелік завдань для індивідуальної роботи здобувачів вищої освіти під час педагогічної практики наведено у додатках. Результати оформляються у формі реферату, який складається із двох частин – теоретичної та практичної. У теоретичній частині варто дати визначення, сучасне трактування основних понять з теми, вказати, хто із науковців займався вивченням проблеми. Обов'язково мають бути й результати практичного дослідження наукової проблеми у ЗЗСО, які проводив здобувач освіти під час практики. Також наводиться список використаних джерел.

➤ **Опис профорієнтаційної роботи,** що проводилась під час педагогічної практики у ЗЗСО. Подається у довільній формі на окремому аркуші паперу формату А4.

➤ **Комп'ютерна презентація або відеопрезентація про хід та результати педагогічної практики.** У презентації варто коротко подати інформацію про навчальний заклад, де проходила педагогічна практика, та напрями його діяльності. Основну увагу слід надати відображенню роботи практикантів і характеристиці основних їх досягнень. Для вчасного оформлення презентації здобувачам вищої освіти рекомендується під час педагогічної практики робити фото та відео під час ознайомлення з ЗЗСО, з учнями та вчителями, під час проведення пробних та залікових уроків, виховних заходів, під час підготовки до практики тощо.

Презентація готується обов'язково і має бути представлена під час її захисту. Якщо в освітньому закладі працювали декілька здобувачів вищої освіти – презентація готується одна, але вона має відобразити роботу усіх практикантів.

6. ТЕМАТИКА ІНДЗ

1. Методика вивчення біологічних теорій в курсі біології (на прикладі клітинної, хромосомної, еволюційних теорій).
2. Методика формування біологічних понять в процесі вивчення біології у ___ класі.
3. Методика формування біологічного поняття «___» в курсі біології у ___ класі.
4. Екологічна освіта і виховання учнів ___ класу в процесі вивчення біології.
5. Вдосконалення форм і методів екологічного виховання учнів в процесі вивчення біології у ___ класі.
6. Дидактичні умови формування валеологічних знань в курсі біології у ___ класі.
7. Естетичне виховання учнів ___ класу в процесі вивчення біології.
8. Використання краснавчального матеріалу при викладанні біології у ___ класі.
9. Розвиток мислення учнів в процесі вивчення курсу біології у ___ класі.
10. Економічне виховання учнів ___ класу як реалізація принципу зв'язку теорії з практикою.
11. Методи і прийоми розвитку творчої діяльності учнів в процесі вивчення біології у ___ класі.
12. Застосування міжпредметних зв'язків як засіб формування усвідомлених біологічних понять у ___ класі.
13. Методика використання ігрових технологій в процесі вивчення біології у ___ класі.
14. Використання самостійної роботи учнів в біології як засобу активізації пізнавальної діяльності у ___ класі.
15. Методика організації дослідницької роботи учнів в процесі вивчення біології у ___ класі.
16. Дослідницькі методи навчання на уроках біології та в позаурочний час.
17. Самостійна робота учнів з біології у ___ класі як форма розвиваючого навчання.
18. Методика здійснення індивідуалізованого навчання біології у ___ класі.
19. Методика реалізації рівневої технології навчання в курсі Біології (___ клас).
20. Використання сучасних освітніх технологій в процесі вивчення біології у ___ класі.

21. Проектне навчання біології учнів __ класу.
22. Дидактичні умови ефективного проведення самостійної роботи учнів в курсі біології у __ класі.
23. Нестандартні форми вивчення біології у __ класі.
24. Методика проведення нестандартних уроків в процесі вивчення біології у __ класі.
25. Дослідницька робота учнів у гуртковій роботі з біології у __ класі.
26. Прийоми активізації пізнавальної діяльності учнів як засіб формування усвідомлених знань з біології у __ класі.
27. Нестандартні уроки біології: види, значення, структура найбільш поширених нестандартних уроків на прикладі __ класу.
28. Інтерактивні технології навчання біології.
29. Кооперативне навчання на уроках біології.
30. Методика організації колективно-групового навчання на уроках біології.
31. Технології ситуативного моделювання на уроках біології.
32. Технології опрацювання дискусійних питань на уроках біології.
33. Методи і прийоми розвитку творчої діяльності учнів в процесі вивчення біології.
34. Дидактичні умови формування валеологічних знань в курсі біології.
35. Моделювання біологічних процесів як засіб розвитку творчих здібностей учнів.
36. Розвиток інтересу учнів до біології в позаурочній роботі.
37. Проблемне навчання біології як засіб розвитку пізнавального інтересу в учнів.
38. Методика використання електронних засобів навчання під час вивчення біології
39. Застосування живих рослинних об'єктів при вивченні біології.
40. Засоби навчання біології.
41. Проведення фенологічних спостережень у __ класі як умова розвитку мислення учнів.
42. Методика роботи з обдарованими учнями на уроках біології у __ класі.
43. Тестування навчальних досягнень учнів під час вивчення біології в ЗЗСО.
44. Розв'язування біологічних задач з учнями.
45. Експерсії та їх роль в навчальному процесі з біології у __ класі..

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Грицай Н.Б. Методика навчання біології : Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Львів: «Новий Світ-2000», 2020. 272 с. <https://ns2000.com.ua/wp-content/uploads/2019/10/Metodyka-navchannia-biolohii.pdf>
2. Грицай Н.Б. Інноваційні технології навчання біології: навчальний посібник. Львів: «Новий світ – 2000», 2020. 200с. <https://ns2000.com.ua/wp-content/uploads/2019/10/Innovatsiyni-tekhnohohii-navchannia-biolohii.pdf>
3. Загальна методика навчання біології / За ред. І.В. Мороза. К. : Либідь, 2006. 592 с.
4. Казанішена Н. В. Навчальні та виробничі практики як складова підготовки майбутнього вчителя біології до професійної діяльності // Інноватика у вихованні : зб. наук. пр. Вип. 13. / упоряд. О.Б.Петренко; ред. кол. : О.Б.Петренко, Н.Б.Грицай, Т.С.Ціпан та ін. Рівне : РДГУ, 2021. С. 105-114.
5. Казанішена Н.В. Педагогічна практика: навчально-методичний посібник для студентів 2-4 курсів спеціальності 014 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини). [Електронний ресурс]. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2021. 1 електрон. опт. диск (CD-ROM); 12 см.
6. Казанішена Н.В. Форми, методи, засоби навчання біології : навчальний посібник : [електрон. ресурс]. Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, редакційно-видавничий відділ. 2021. 120 с. <http://elar.kpnu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/6896/Kazanishena-N.V.-Formy-metody-y-zasoby-navchannia-biolohii.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
7. Тарасова С.М., Космачова А.М., Міхєєва Г.М. Методика навчання біології : навч. посіб. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. 354 с. <https://oldiplus.ua/downloads/297.pdf>